

Recht-Op

Recht-Op maakt deel uit van STA-AN **VZW**
Samen Tegen Armoede-Antwerps Netwerk

**Inzetten op gelijke kansen in het
(afstands)onderwijs:**

Hoe preteaching armoedeproof maken?

De ervaringen met preteaching: problemen op verschillende vlakken

Uiteraard spelen er veel praktische drempels: een gebrek aan laptops en internet, werkmateriaal, technische problemen, digitale vaardigheden, taal. Veel gezinnen wonen bovendien in kleine appartementen zonder tuin of terras en moeten beperkte ruimtes delen met alle gezinsleden. Vaak is er geen geschikte omgeving om rustig taken te maken of om te ontspannen.

Er is veel ondersteuning van ouders nodig, terwijl zij zelf geen opleiding hebben of de taal niet goed spreken. Hoewel er gezegd van ouders niet wordt verwacht dat ze de rol van leerkracht opnemen, merken we dat ze in de praktijk voortdurend belast worden met het assisteren bij taken. Dit geeft – in combinatie met de zorg voor andere kinderen – al snel conflicten in het gezin en veel stress bij ouders en kinderen.

Online lessen zijn niet vanzelfsprekend. Technische problemen, miscommunicatie en schaamte maken dat jongeren vaak niet aanwezig zijn. Het geeft ouders en jongeren bovendien stress omdat ze achtergrondlawaai niet kunnen vermijden en het feit dat plots de leerkracht en/of hele klas binnen kan kijken in de huiskamer, wekt schaamte en wantrouwen op.

Ook merken we bij jongeren en ouders angst voor achterstand en blijven zitten. Jongeren krijgen nu meer taken dan ervoor, maar hebben het gevoel er niet voldoende tijd voor te hebben en niet voldoende ondersteuning te krijgen. Dat geeft stress en onzekerheid. Ook krijgen jongeren hun taken via verschillende kanalen, waardoor ze vaak hun opdrachten niet of niet op tijd vinden en kunnen indienen.

Recht-Op houdt nauw contact met jongeren en gezinnen in armoede en verzamelt signalen en aanbevelingen.

De projectwerkers en jeugdwerkers van Recht-Op vzw hebben wekelijks contact met alle gezinnen en jongeren die ze in de werking bereikten voor de start van de coronamaatregelen.

Ze peilen via sociale media, telefoongesprekken, wandelingen en deurbezoeken naar de algemene toestand, zoeken mee oplossingen als mensen hun weg niet meer vinden in de veranderde dienstverlening, bevragen hen over hun leersituatie of die van de kinderen.

Ook verloopt de communicatie met school en leerkrachten niet altijd vlot. De kanalen die gebruikt worden zijn niet altijd op maat, leerkrachten gebruiken verschillende kanalen om te communiceren wat voor onduidelijkheid zorgt, er is zelden persoonlijk contact met gezinnen en jongeren wat het wantrouwen en de schaamte vergroot. Een gezin of jongere bereiken is niet hetzelfde als kunnen spreken van succesvolle preteaching.

Ouders en jongeren durven de hulp die een school aanreikt, niet altijd aan te nemen. Er is angst om bestempeld te worden als dom, als iemand die niet voldoende moeite doet. Er werd altijd al met een vergrootglas gekeken naar kwetsbare gezinnen en dat voelen ouders en jongeren nu des te meer. Ze voelen de druk om hun best te doen en te voldoen aan de verwachtingen van de school en leerkrachten.

Het onderwijs staat voor grote uitdagingen en is creatief. Maar om gelijke kansen te creëren in het (afstands)onderwijs is dialoog en inzicht in de leefwereld van gezinnen vereist

We merken dat er bij het onderwijsveld alertheid is voor de situatie van kwetsbare kinderen en dat er op het terrein flexibel en creatief wordt nagedacht over het aanpakken van problemen.

Wat we echter ook zien, is dat het – nu meer dan ooit – duidelijk wordt hoe belangrijk het is om het perspectief en de leefwereld van gezinnen mee te nemen in het realiseren van een succesvolle schoolloopbaan. Deze ervaringen geven inzicht in de beleving van jongeren en hun gezinnen. Ze kunnen problemen duiden waar we vanuit onze eigen leefsituatie niet altijd bij stil staan.

De uitsluitingsmechanismen die nu spelen, zijn niet nieuw, maar worden zichtbaarder en uitvergroot nu het onderwijs voor een groot deel in de huiskamer plaats vindt. Leerkrachten worden geconfronteerd met drempels die gezinnen ondervinden, moeten creatief omgaan met hoe ze gezinnen kunnen bereiken, merken dat een partnerschap, een goede samenwerking met het gezin het leren bevordert.

Hoe preteaching armoedeproof maken?

Hoewel we ons afvragen of het aanbieden van nieuwe leerstof in deze tijd niet eerder de kloof zal vergroten, gezien de startpositie om met deze nieuwe leerstof om te gaan ongelijk is, hebben we toch getracht enkele noden, suggesties en goede praktijken te verzamelen.

Wat kan helpen om via preteaching een grotere kans op slagen te bereiken? Hoe zorg je ervoor dat preteaching armoedeproof is? Welke noden ervaren jongeren/gezinnen in armoede?

We verzamelden ervaringen en noden bij onze jongeren en gezinnen. Dit zijn geen pasklare tips en tricks.

Het is telkens een zoektocht om samen te bepalen wat er het meest succesvol is.

We onderscheiden drie grote thema's. We verduidelijken ze aan de hand van aanbevelingen en citaten.

1. Inzetten op partnerschap tussen ouder, leerling en school

1. Initiatief om regelmatig contact te maken ligt bij de school
2. Inzetten op verschillende communicatiekanalen
3. Duidelijke info over verwachtingen
4. Feedback vragen aan kind en ouder
5. Bewust zijn van de leefwereld van leerlingen en gezinnen

2. Aandacht voor welbevinden van leerling en gezin

1. Waardering, erkenning en begrip
2. Persoonlijke benadering
3. Oog voor welbevinden naast aanbieden nieuwe leerstof

3. Ondersteuning op maat bij preteaching

1. Ondersteuning bij digitale vaardigheden
2. Haalbare verwachtingen
3. Oog voor praktische drempels en mee op zoek gaan naar oplossingen
4. Opvang in school: ondersteuning bij huistaken in school door leerkracht

1 Inzetten op partnerschap tussen ouder, leerling en school

Om tot gelijke kansen te komen, is het noodzakelijk om in te zetten op partnerschap. Partnerschap betekent een samenwerking tussen ouder, leerling en school, die gebaseerd is op gelijkwaardigheid en wederkerigheid.

Het gaat over het leren kennen van de thuiscontext van een leerling, waardoor men de leerling beter begrijpt, er rekening mee kan houden en ondersteuning op maat kan bieden. De leerling voelt zich hierdoor begrepen en gezien, wat stress, schaamte en wantrouwen wegneemt. Een ontspannen leerling kan vervolgens beter studeren, wat de ondersteuning bij preteaching weer vergemakkelijkt.

Ouders leren dankzij een gedragen partnerschap de schoolcontext beter kennen, wat helpt om hun kind thuis beter te begeleiden of om bepaalde zaken te kaderen.

Ouders en leerlingen geven aan meer zelfvertrouwen te hebben en zich geruster te voelen wanneer er een gelijkwaardige samenwerking is. Door verschillende visies op een situatie samen te leggen, kunnen ouders/leerlingen en school leren van elkaar. Een goed partnerschap zorgt voor erkenning, motivatie en doorzettingsvermogen.

Partnerschap komt echter niet vanzelf, zeker niet bij gezinnen die veraf staan van de schoolse leefwereld. Het is daarom noodzakelijk om er actief aandacht aan te besteden!

1. Initiatief om regelmatig contact te maken ligt bij de school

“De juf stuurt zelf elke dag een bericht met de vraag of het lukt. De juf van mijn andere zoon belt ook bijna elke dag. Het helpt heel hard dat de juf zelf belt of stuurt naar mijn kinderen. Ik heb echt het gevoel dat de juffen ons goed willen helpen en het maakt het ook gemakkelijker om iets te durven vragen of zeggen.”

“De juf zegt wel dat we mogen mailen als we iets niet snappen. Maar ik durf dat niet. Ik kan als mama geen klok lezen en mijn zoon moet dit oefenen. Wat als die juf mij dom vindt? We hebben de oefening maar gewoon open gelaten.”

“De juf belt mij elke week, om te vragen hoe het met mij gaat en ook of ik vragen heb. Dan legt ze sommige dingen ook uit, aan de telefoon. Soms snap ik dingen niet zo goed. Dat helpt dan wel.”

2. Inzetten op verschillende communicatiekanalen

“Er is wel een whatsappgroep, maar daar zitten alle ouders van heel de klas in; daarin durf ik niet te zeggen dat ik iets niet begrijp of kan.”

“De juf is hier aan de deur geweest om te vragen of alles in orde was. Dan konden de kinderen ook makkelijk zeggen wat goed ging en wat niet”

“Het enige moment dat ik contact heb met de meester, is wanneer ik de bundels ophaal op school. Maar dan staan we daar met alle ouders en moet het snel gaan. Voor ik iets heb kunnen zeggen, sta ik terug buiten.”

“Er is een groepschat op smartschool, met alle leerlingen van mijn klas, maar ik heb daar nog geen vraag gesteld. Dat durf ik niet. Ik wil niet dat alle andere kinderen denken dat ik dom ben. Dus, als ik iets niet snap, dan maak ik het gewoon niet.”

“Ik heb nu 25 ongelezen mails op mijn smartschool. Ik had eerst geen laptop, dus kon ze niet bekijken. En nu zijn het er zoveel, dat ik ze niet meer durf te lezen.”

3. Duidelijke info over verwachtingen

“Wij weten niet wat er gebeurt met die bundels die mijn zonen moeten invullen. Ik breng ze naar school en we horen er nooit meer iets over, we krijgen gewoon de volgende bundel mee.”

“Mijn dochter zit in tweede leerjaar en krijgt heel veel taken. De school verwacht dat ik haar ondersteun, maar ik weet als ouder niet wat normaal is. Moet mijn kind dit meteen kennen of is het normaal dat ze er lang op moet oefenen? Dit zorgt voor stress. Ik blijf dan maar doordrammen tot ze het kan omdat ik schrik heb dat mijn dochter anders haar jaar over moet doen.”

4. Feedback vragen aan kind en ouder

“Mijn zoon van het zesde leerjaar kreeg een vragenlijst van zijn juf om hem te bevragen of online lessen lukt, of hij thuis al het materiaal heeft, of hij een aparte ruimte in huis heeft om rustig te kunnen maken, of hij terug naar school zou willen komen, ... Ik ben heel blij dat ze de mening van mijn kinderen vragen. De juf ging ook echt iets doen met de feedback. Nog beter zou zijn, als ook de juf van het tweede leerjaar dit aan mijn andere zoon zou vragen en misschien ook aan mij als ouder?”

“Misschien is het ook een idee om bij de start van de lessen in de scholen, een groepsgeprek te houden over wat er moeilijk loopt bij de online lessen en taken. Daar kan de school dan veel van leren en dingen aanpassen voor degenen die wel nog online lessen krijgen.”

“Waarom kunnen we niet aangeven waarover we uitleg nodig hebben? Nu krijgt ze online uitleg over breuken, maar ze heeft het moeilijk met de taal oefeningen en daar is geen uitleg over.”

“We hadden online les, maar dat lukte niet op onze laptop. Ik heb echt veel geprobeerd. En mama ook. De volgende dag heb ik een mail gekregen van de juffrouw, dat ik er niet was en dat het verplicht was. En dat ik er volgende keer bij moest zijn. Ik zei dat het niet lukte op mijn laptop, maar daar luisterde ze niet naar. Ze zei dat ik beter moest proberen.”

5. Bewust zijn van de leefwereld van leerlingen en gezinnen

“Mijn zoontje in de derde kleuterkas moest een regenboog tekenen, die aan de binnenkant van het raam plakken en dan moesten we vanaf buiten een foto maken. Maar hoe doe je dat als je op de zevende verdieping woont?”

“Voor een opdracht moesten we twintig vellen A3 papier uitspreiden in een cirkel op de vloer, maar we hebben in ons appartement niet de plaats om dit te doen...”

“Ik heb nog geen enkele live les gevolgd. Dan moet ik mijn webcam opzetten en dan kunnen alle leerlingen binnenkijken. Dat wil ik niet. Dan zien ze dat het hier zo rommelig en klein is. Ik schaam me daar echt voor.”

“We hebben één laptop en die moeten we met drie delen. Soms lukt het om mijn taken op tijd te maken, maar soms ook niet. Dan maak ik ze later. Maar dat is niet gemakkelijk, want er komen ook nieuwe taken bij.”

2. Aandacht voor welbevinden leerlingen en gezin

Een positief schoolklimaat voor elk kind verwacht aandacht voor het psychisch welbevinden en de achtergrond van leerlingen. De relatie met de school wordt immers bepaald door hoe het kind zich voelt op school, zowel in relatie tot andere leerlingen en leerkrachten als in relatie tot de school als geheel.

Kinderen en jongeren in armoede dragen vaak een zware rugzak. Een rugzak met negatieve ervaringen en onzekere leefsituaties die knaagt aan hun zelfvertrouwen, hun zelfbeeld en hun draagkracht. Het maakt hen wantrouwig en terughoudend, onzeker en beschroomd.

Maatschappelijk kwetsbare jongeren hebben nood aan erkenning, aan worden gezien, door de school en de leerkrachten. Ze hebben nood aan een omgeving waar er ruimte is voor hun verhaal, voor de dingen die ze voelen en meemaken.

Deze noodzaak geldt altijd, maar des te meer in tijdens van preteaching waar de afstand tot de school letterlijk, maar ook figuurlijk groter wordt. Om de binding met de school te bewaren en versterken, om te kunnen werken aan leerstof en opdrachten, moet er oog zijn voor hoe de leerling zich voelt en wat het, als jonge mens, nodig heeft.

Pas wanneer een leerling zich gezien en gehoord voelt, zal het kunnen presteren, zal het durven vragen, zal het geloven in de school en in zichzelf. Iets wat tijdens coronamaatregelen broodnodig is, maar meer nog wanneer de scholen terug opstarten. Om elke leerling mee te krijgen, is oog voor het welzijn noodzakelijk.

1. Waardering, erkenning en begrip

"Vandaag weer een strijd rond het huiswerk. Ik had een migraineaanval en mijn dochter had het huiswerk niet gemaakt. Ik heb dit eerlijk gestuurd naar de juf, dat het vandaag niet lukte. Ze heeft toen heel goed gereageerd: dat kan gebeuren, als het vandaag niet lukt, kan het morgen en als het morgen niet lukt, is overmorgen ook goed. Dat begrip naar ouders en kinderen toe maakt het verschil. Dat heb ik afgelopen week gemist van de leerkrachten die gewoon huiswerk doorsturen. Nu voelde ik echt contact en begrip van de juf. Het stelde mij en mijn dochter gerust."

"Wat mij zou helpen, is dat de leraar mijn zoon

gerust zou stellen. Dat het wel in orde komt. Nu is hij in paniek en denkt hij dat hij de enige is die niet kan volgen en gaat blijven zitten en ik krijg hem niet gekalmeerd."

"Beseft de school eigenlijk hoeveel moeite ik doe om mijn kind te blijven motiveren en te helpen? Ik begrijp zelf niks van al die taken, ik ben ook maar een mama!"

"Ik heb nu allemaal nullen gekregen op school omdat ik enkele taken niet heb gemaakt of ingediend. Ik heb nooit van deze taken geweten of gehoord. Wanneer ik de leerkracht zelf contacteerde met de vraag over hoe dat kan

kreeg ik te horen dat deze taken werden geüpload in de uploadzone en allerlei verschillende plaatsen op smartschool. Hierbij kreeg ik het antwoord dat het nu de bedoeling is dat we zelfstandig werken. Dit is enorm moeilijk voor mij. Wij hebben dit voordien nooit geleerd, hoe kunnen ze dan nu verwachten dat ik alles ineens zelfstandig kan? Nochtans heb ik de taken die mij doorgemailed waren netjes gemaakt en heb ik daar goede punten op gescoord.”

“Ik doe echt heel hard mijn best, maar soms stuur ik taken te laat door. En dan zegt de leerkracht dat ik mijn best heb gedaan. En dan het niet erg is. Dan heb ik wel goesting om aan de volgende taak te beginnen.”

2. Persoonlijke benadering tav kind en ouder

“De kinderen missen het persoonlijke contact met de juf. Nu gaat het contact via whatsapp naar de klas toe in het algemeen. Mijn zoon vraagt vaak, mama zie ik de juf dit jaar nog terug, ik mis mijn vrienden, ... Het zou fijn zijn als de leerkracht

een kind persoonlijk benadert. Ik weet natuurlijk niet wat er als juf mogelijk is, maar het contact is nu wel verwaterd. Mijn kinderen voelen zich heel erg afgezonderd door de coronacrisis, ze zijn heel alleen en hebben eigenlijk geen contact meer met de rest.”

3. Oog voor welbevinden naast aanbieden van nieuwe leerstof

“Ze hebben me nog maar één keer gebeld, om te vragen hoe het met mij gaat. En dat was in het begin. Ik vond dat leuk, dat ze me belden. Nu doen ze dat niet meer. En dan weten ze niet hoe het met mij gaat. Dan denken ze maar vanalles.”

“Er is één leerkracht die oog heeft voor mijn persoonlijke thuissituatie. Als het tijdens het schooljaar niet goed met mij gaat, is zij degene die met mij in gesprek gaat. Ik heb het gevoel dat ik bij haar terecht kan zoals bij jullie, de begeleiders. Deze leerkracht stuurt mij nu ook persoonlijke berichten om te vragen hoe het met mij gaat. Het geeft mij een goed gevoel te weten dat er één leerkracht oprecht om mij geeft.”

3. Ondersteuning op maat bij preteaching

Preteaching is een bijzondere situatie en vraagt een bijzondere inspanning van iedereen, zeker ook in kwetsbare gezinnen. Het is van groot belang dat scholen zich hier bewust van zijn. Veel zaken die als vanzelfsprekend worden gezien, zijn dat niet. Niet iedereen is in staat zelf (digitale en andere) problemen op te lossen. Niet iedereen durft vragen stellen. Het is niet zomaar duidelijk omdat het ‘in de bundel staat’. Wees behulpzaam en neem als school het initiatief.

1. Ondersteuning bij digitale vaardigheden

“Mijn 11jarige zoon kan wel om met de nieuwe leerstof, maar heeft het moeilijk om zijn taken in te sturen. Dit moet allemaal via een app.

Uitleg of hulp vragen is ook via de app of via mail. De online lessen zijn ook niet evident. Mijn zoon heeft nooit geleerd om met de computer te werken, waardoor hij soms bepaalde taken niet of niet op tijd verstuurd krijgt, terwijl ze wel

gemaakt zijn. 'Is iets nu verzonden of niet?' Ik ken er ook niets van dus kan niet helpen. Ze zouden toch voordat ze nieuwe leerstof aanbieden eerst eens een les of groeps gesprek of individuele hulp kunnen geven over hoe werken met een computer, email, ..."

"Ik krijg steeds meldingen op mijn smartschool. Wanneer ik de app van smartschool open, verdwijnt de melding. Ik kan deze melding nergens meer terugvinden. Dit maakt mij onrustig want ik heb het gevoel dat dit belangrijke meldingen zijn en dat ik op deze manier opdrachten en taken mis. Wat achteraf ook zo blijkt te zijn."

"Normaal komt mijn leerkracht wekelijks langs om de bundel met opdrachten af te geven. Deze week kwam de leerkracht met de nieuwe computer die ik van school mag gebruiken. Dit is een super nieuwe computer met alles er op en er aan. Vanaf nu kan ik ook online taken maken."

"Ik moet staartdelingen maken in een online document - geen idee hoe dat moet."

"Ik kan dat programma waarin de taak staat niet downloaden. En ik kan het ook niet bewerken. Ze zeggen op school altijd dat je zelf moet proberen een probleem op te lossen, of het vragen aan iemand die je kent; je moet niet direct de leerkracht vragen, dus ik doe dat ook niet."

"Ik moet mijn taken als een pdf doorsturen, maar ik weet niet hoe dat moet. Dus ik trek daar een foto van en dan stuur ik die zo. Ik heb al twaalf onvoldoendes gekregen, omdat ze het niet goed vinden."

2. Haalbare verwachtingen

"We zijn van 's ochtends 9:00u tot 's avonds 18:00u bezig met school. Mijn dochter zit in het tweede leerjaar en heeft enorm veel taken, online lessen, dagelijkse challenges, week-uitdagingen en klassikale online activiteiten om aan mee te doen. Het is echt te veel."

"Van alle opdrachtjes moeten we een "bewijs" posten in de klas whatsappgroep. Iedereen moest bijvoorbeeld pannenkoeken maken met

zijn kind (tweede kleuterklas) en dan zie je al die foto's en filmpjes verschijnen... Je kan dus ook niet eens iets overslaan als het niet lukt."

"Eerst moesten we de omtrek van zijn handjes twintig keer tekenen op papier, dan moesten we die handjes uitknippen, dan elk handje beschilderen en dan alles uitstallen op de grond voor een hinkelspel waarin we de lettergrepen van woorden moesten oefenen. We zijn er zo lang mee bezig geweest. En ik heb ook nog twee andere kinderen!"

"Het is gewoon te veel. Ik heb heel veel mails in mijn smartschool van leerkrachten, die dan zeggen dat er in een mapje een taak staat. Dan moet ik die zoeken en dan zie ik dat het heel veel pagina's zijn. Ik krijg dan één taak klaar en de andere laat ik liggen."

3. Oog hebben voor praktische drempels en mee op zoek gaan naar oplossingen

"Uiteindelijk is mijn smartschool account in orde geraakt; Eerst kon ik er niet op. We hebben naar school gebeld, ze zouden terugbellen maar deden dit niet. Pas toen ik de volgende dag met papa naar school ben gegaan is het in orde gekomen. De eerste online les was al geweest."

4. Opvang op school voor ondersteuning bij huistaken – stel dit als school zelf voor

"Mijn zoon heeft het heel moeilijk met huiswerk. Elke dag een strijd, veel ruzie, veel stress. De juf toont begrip en zegt als iets vandaag niet lukt, dan kan het morgen. Maar dat is geen oplossing: het probleem wordt naar de volgende dag geschoven. Leerkrachten weten toch dat bepaalde kinderen het moeilijk hebben. Als je dan als ouder aangeeft dat het echt moeilijk gaat met huiswerk en er bestaat schoolopvang, dan vind ik dat de school dat zelf moet voorstellen. De school kan blijven zeggen, probeer het via videochat of probeer het thuis. Maar soms gaat dat gewoon niet. Het is hier soms WOIII."

Recht-Op vzw is een vereniging waar armen het woord nemen
en strijdt samen met mensen in armoede voor een samenleving
zonder uitsluiting.

Recht –Op maakt deel uit van het Netwerk tegen Armoede en Samen Tegen
Armoede – Antwerps Netwerk (STA-AN)

www.recht-op.be
info@recht-op.be

RIX – de Gryspeerstraat 86 A – Deurne

Projectgroep dienstverlening
Projectgroep Als je hoofd vol zit
Workshops Akademie à la carte
Ontmoetingsavond en cultuurcafé
Pretlokken

Hendriklei 19 – 2660 Hoboken

Oudergroep partnerschap onderwijs
ESFproject gebruikersparticipatie

NOVA Cultureel Ontmoetingscentrum - Schijfstraat 105 - Kiel

Vrijtijdsloket
Cultuur voor gezinnen

Blikfabriek – Krugerstraat 232 - Hoboken

Jongerenwerking